

**184. Kunsziget, Toronyvár-dűlő
(KÖH 24263)****Győr-Moson-Sopron megye) Ró? Kö, Kú**

A lelőhely és környéke műszeres vizsgálatára és vizirégészeti kutatására a helyi önkormányzat kérésének, illetve a LIMES Projekt feladatainak eleget téve került sor 2011. augusztus 2–7. között.

A település területén található Toronyvár-dűlőben egy falcsont áll a Mosoni-Duna partján. A római koros szakirodalom mint római kori emléket tartja nyilván. 2004-ben egy nemzetközi csapattal már végeztünk itt víz alatti kutatást. Ennek során középkori és kora újkori leletek, omladékok kerültek elő. A geofizikai kutatás során masszív faltömböket észleltünk a parton, amelyeket még nem vizsgált meg senki.⁴³ Akkoriban nem volt lehetőségünk nagyobb folyószakaszt átkutatni. A Mária Királyné Hajói projekt kapcsán beszerzett szonár birtokában már jóval könnyebben vághattunk neki a község területét határoló folyónak. A kutatás a lelőhelytől Ny-ra fekvő Honvéd-pusztától indult, és a lelőhelytől K-re, 500 m-re fejeződött be. A falcsontot könnyen megtaláltuk, habár az üledék visszatakarta a maradványok nagyobb részét, csak a falcsont teteje látszik. Az út során több anomáliát is észleltünk. A szonárral talált jelenségeket merüléssel ellenőriztük. Előzetes várakozásainknak megfelelően a már ismert rom valóban úgy néz ki, ahogy a szonárkép ábrázolja: az üledékből mindössze három sor téglá látszik ki. A többi merülés esetében a bemért GPS koordináta környékét merültük meg, vezetőkötél mellett, ereszkedve. A sodrás nem volt erős, a nap bevilágította a medret. Ritka kivételtől eltekintve nem is kellett nagyon keresni a szonárral bemért jelenségeket. Minden kutatási helyszínen találtunk valamit. Csakhogy sajnos egyik jelenség sem régészeti korú. Természetesen nem kizárt, hogy izolált leletek, illetve eltemetődött lelőhelyek vannak még a község határában, de a számunkra elérhető módszerekkel, illetve a rendelkezésre álló idő figyelembevételével most az állapítható meg, hogy a Toronyvár-dűlő előtt a Dunában található falmaradvány Kunsziget egyetlen víz alatti lelőhelye. Ez sem kevés, hiszen a falmaradványok további kutatásában jelentős tudományos és turisztikai potenciál van még. A merülések bizonyították azt az igazságot, hogy a műszerek nem mindenhatóak, a legmodernebb technikák mellett is szükség van a régész személyes jelenlétére, a terepi kutatásra!

Munkatárs: Szalai Béla motorcsónak vezető.

TÓTH JÁNOS ATTILA

**185. Kupa határa
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, B, Kö**

A Kupa és Homrogd között tervezett optikai kábel-összeköttetéshez kapcsolódóan, a kivitelezéskor végzett régészeti megfigyelés alkalmával Miskolczi Melinda több helyszínen is régészeti objektumokat észlelt, amelyeket ezt követően feltártunk.

Lencsés-tanya (Állami Gazdaság), 1. lh. (KÖH 78633): A lelőhely Kupától D-re, a volt tsz teleptől É-ra, a közút Ny-i és K-i oldalán található. 2011. október 17–24. között megelőző feltárást végeztünk: 4 régészeti jelenség került elő. Egy méhkas alakú bronzkori gödör és 3 középső neolitikus (tiszadobi csoport) jelenség (2 szabályos alakú gödör, 1 sírrészlet). A temetkezésben az elhunytat DK–ÉNy-i tájolással, bal oldalára fektetve, zsugorított pózban helyezték el. Koponyája és felsőteste bár rossz állapotban, de épségben maradt ránk, míg behajlított karjainak könyökrésze, medence- és lábcsontrajai az árok ásása során semmisülhettek meg. A kihányt földben csupán néhány töredéküket találtuk. Az áll alatt vörös okkerrög került elő, a sír felszedése során pedig ugyanitt egy nagy méretű, széles, lapos, különleges formájú Spondylus gyöngyöt fedeztünk fel. A bal karcsont közepénél V átfűrésű, a késő neolitikus gombokhoz hasonló Spondylus gyöngyöt találtunk. A feltárási eredményei és az ásatás alkalmával végzett terepbejárás alapján a Vadász-patak Ny-i partján található É–D-i irányú enyhe kiemelkedésen fekvő lelőhelyet 625 m hosszúságúnak és legalább 50–100 m szélességűnek határozhatjuk meg.

Lencsés-tanya (Állami Gazdaság), 2. lh. (KÖH 78635): A lelőhely Kupától D-re, a volt tsz teleptől D-re, a közút két oldalán található. A kivitelezéskor az út K-i oldalán végzett régészeti megfigyelés alkalmával a lelőhely területére eső árokszakaszon csupán leleteket tudtunk gyűjteni. A metszetekben jelenségeket nem tudtunk megfigyelni, így feltárással nem került sor. Az árkok mélysége 60–80 cm volt, bennük fekete öntéstartalaj mutatkozott. Az ásáskor a sárga altalajt nem érték el. A leletek őskori, neolitikus és középkori kerámiatöredékek voltak. A hasonló földrajzi helyzetű, viszonylag közeli felsővadászai Semjék-dűlő ásatási megfigyelései (neolitikus jelenségek 140–180 cm mélységben) arra utalnak, hogy valóban régészeti lelőhelyről van szó, a jelenségek azonban a beavatkozási határnál mélyebben helyezkedhetnek el. A megfigyelés eredményei alapján a Vadász-patak Ny-i partján fekvő, É–D irányú lelőhelyet 800 m hosszúságúnak és legalább 70 m szélességűnek határozhatjuk meg.

Munkatársak: Hajdú István, Gyárfási József, Páll Gergely

CSENGERI PIROSKA

**186. Lakitelek, Kistrét Nyugat
(KÖH 73317)****(Bács-Kiskun megye) Á, Kk, Kú**

Lakitelek Nagyközség Önkormányzata a Tassi-ér és Tösfürdő között árvízvédelmi töltés vízelékesítményeinek kiépítését tervezte. 2010 tavaszán Székely György készített örökségvédelmi hatástanulmányt, melyben egy lelőhelyet jelölt meg a területen; a késő közép- és kora újkorra, a 15–16. századra keltezhető település nyomával lehetett számolni. 2011. november 1-jén kezdtük meg a próbafeltárást. Feltűnő volt, hogy a területen jelentős homokmozgás történt az elmúlt évszázadok során, és ami korábban domb volt, most ott helyezkedik el a legmélyebb terepfelszín, míg a mélyedések helyén most partosabb rész van, helyenként akár 400 cm-es homokrátöltést is tapasztalva. A próbafeltárást 15–16. századi településnyomok mellett egy Árpád-kori település nyomai is mutatkoztak.

⁴³ RKM 2004, 241–242.